

de la simplaj, same kiel nombroj, la kunigo de pensoj aŭ nocioj korespondu al la matematika multobligo, ilia diferenco al matematika divido ktp. Kiel ekzemplon li priskribis sonkombinaĵojn respondantajn al numerkombinaĵoj: naŭ bazaj nombroj estu esprimitaj per naŭ konsonantoj (b c d f g h l m n) kaj la nombraj klasoj (1, 10, 100, 1000, 10000) per vokaloj a, e, i, o, u, la nombroj do estus prononceblaj: 1=ba, 2=ca, 3=da ... 10=be, 20=ce ... ktp. La ellaboro de la vortaro strukturiĝus en la formo de la Pitagora tabelo. La koncerna gramatiko korespondus al ĝenerala funkcio-analizo de la penso-procedo. Ekzemple, ne bezonatus ĉiuj vortspecoj: verboj povas anstataŭiĝi per helpverbo esti + adjektivo, substantivo per „aĵo” + adjektivo, adverbo per adjektivo. Tamen bezonatas kelkaj partikuloj por esprimi „oblikvecon”, t.e. nerektan kazon (ekz. en verb-transitiva rilato).

En la tria etapo (1703–1705) Lejbnico – male al antaŭa teoriumado pri ideala universala lingvo – krome pripensis ellaboron de facila ilo por scienca komunikado surbaze de gramatika reduktado de la latina lingvo. Li renkontis misiistojn, kiuj estis uzantaj iun specon de la simpligita latina, kaj konis la projekton de jezuito Philippe Labbé „Grammatica linguae universalis missionum et commerciorum” (1663). La franca matematikisto kaj filozofo Louis Couturat, aŭtoro de Ido (vidu la ĉapitron 10) trovis en la hanovra biblioteko la manuskripton de tiu projekto kaj eldonis ĝin en la jaro 1903 kune kun aliaj, ĝis tiam nekonataj verkoj de Lejbnico. Couturat mem pli detale okupiĝis pri la logiko de Lejbnico. La eseo pri la latina lingvo sen fleksio („De latino sine flexione”) kaptis atenton de la kolego de Couturat, italo Giuseppe Peano, kiu analizis kaj evoluigis ĝin (vidu la ĉapitron 9), donis al la senfleksia latino la nomon „Interlingua” kaj tiel startigis la ekeston de la scienco interlingvistiko.

6.2.2. Athanasius Kircher

(surbaze de studenta laboraĵo de Luiz Fernando Dias Pita)

La lingvo-proponoj de humanismaj filozofoj eliris el la principo de submetiĝo de lingvo al filozofio, tial ili estis principe aprioraj kaj antaŭvidis eblon de kompleta klasado de ĉiuj aĵoj kaj ideoj. Signoj aŭ karaktroj ne estis arbitraj, sed reprezentis nocion aŭ klason de nocioj (*universal characters* inspiritaj de la jam konataj *real characters*). Du verkoj iom distanciĝis de tiu modelo: tiu de John Wilkins, „Mercury” (kiu celis iĝi ne nova lingvo, sed nova kriptografia metodo), kaj tiu de jezuito Athanasius Kircher (1602–1680): „*Polygraphia Noua et Vniuersalis ex combinatoria arte detecta*”, eldonita en 1663 en Romo. Ĉiuj humanismaj scienculoj estis pli-malpli universalaj; Kircher apartenis al la plej multflankaj „polimatoj” (tutfakuloj) simile kiel Lejbnico. Li aŭtoris pli ol kvardekon da libroj pri: aritmetiko, astronomio, akustiko, arĥeologio, bakteriologio, geologio, geografio, geometrio, horloĝ-konstruado, instrument-konstruado, hidrostato, ĥemio, egiptologio, filologio, filozofio, magnetismo, mekaniko, medicino, optiko, termiko, tektoniko, teologio, sinologio. Liaj eksperimentoj ampleksis ĉiujn tiun kampojn, ekde deĉifrado de hieroglifoj tra observado de sunmakuloj pere de teleskopo, konstruo de planetario kun lumspeguloj, de muzik-aŭtomato kaj megafono ĝis analizo de pest-bacilo sub mikroskopo.

Post la jezuita kolegio en sia naskiĝurbo Fulda, Kircher studis filozofion, matematikon kaj teologion en Theodorianum (Collegium Societatis Iesu) en Paderborn, kie li iĝis ordenmembro en 1618. En 1628 li iĝis pastro kaj samjare profesoro de matematiko, por instrui